

La cleptomania bibliogràfica

¿Vostè quin llibre ha robat?

Robar per llegir, un art ancestral que es troba entre la necessitat i el plaer, és la llufa de la consciència de molts personatges pertanyents al món de l'art, la cultura, el periodisme i la política.

Qui de vostès no ha robat mai un llibre? ¿Qui no s'ha sentit temptat de fer-ho almenys?

Entre milers d'objectes que es poden robar: plomes, discos, encenedors, joies etc., hi ha els llibres. Primeres edicions, exemplars únics, dedicats per l'autor, manuscrits, llibres d'art, llibres d'importació i fins i tot llibres de butxaca editats en grans tirades. O bé a la bossa o bé dins de la gavardina, com és habitual, o fins i tot en la mà (procediment més primitiu) i sortir dissimuladament. Segur que molts col·leccionistes i interessats en la història de la literatura no dubtarien, si es trobés la Bíblia valenciana de Bonifaci Ferrer, a robar-la en presentar-se l'ocasió.

De manera que no és el mateix robar un *pocket* que una edició única d'un obra medieval o un manuscrit. Tampoc és igual fer-ho d'una llibreria que d'una institució pública, però al cap i a la fi, tot és robar llibres.

Dibuixar el perfil del cleptomà de llibres no és cosa fàcil als anys 90, fa una vintena d'anys estava una mica més clar: el *progre*. Però ara roben llibres els intel·lectuals, per llegir-los o per lluir-los, però també el lladregot, el pispa també en roben, per vendre'ls i comprar droga, i aquest no és el cleptomà de la revolució del 68, és el de la mediocritat i el desencís de final del segle vint.

EL TEMPS ha fet les següents preguntes a uns personatges seleccionats per saber què n'opinen ells: ¿ha robat vostè alguna vegada un llibre? En cas negatiu, ¿li hauria agradat fer-ho alguna vegada, sap quin títol hauria robat? ¿No s'estima poder aconseguir d'una manera immoral o il·legítima aquells llibres que no pot aconseguir ni amb els diners?

Potser més d'un haurà tingut la necessitat de robar *Les onze mil vergues* d'Apol·linaire per no haver de demanar-lo al llibreter, tal com ocorre amb altres objectes, una moral acaba amb l'altra.

Entre tots aquests personatges hi ha qui s'ha sorprès, i ha fet moltes preguntes, ¿on

De dalt a baix, V. Montalban, R. Solbes, G. Motta, Josep Lozano.

R. GIL/ARXIU/VE

sortirà açò?, ¿quan? ¿perquè és? Amb una certa vacil·lació pel caràcter del qüestionari, també hi ha qui ha rigut, i fins i tot qui s'ha ofès una mica. També hi ha qui s'ho pren amb molta calma i ni s'immuta, hi ha qui tornaria a fer-ho i qui no s'ho ha pogut traure mai del cap. La llufa de la consciència.

Tot un ventall de reaccions i actituds, des de l'amor al proïsme de la Núria Feliu, que dona tots els seus llibres una vegada els ha llegit, fins al subterfugi filantròpic de Joan Arinyó, que els furta perquè algú arribe a llegir-los i ajudar la humanitat d'aquesta manera. En altres ocasions és la falta de diners la que originava els robatoris de certs personatges com Baltasar Porcel, Sergi Pàmies, Jaume Fuster, Alex Sussanna i Xavier Bru de Sal. Tots confessen que quan eren joves, universitaris, els sobraven forces i empena, mentre que per a Toni Cucarella i Natàlia Díaz la infantesa és el millor impuls i diuen que robaren una vegada, quan eren petits. En altres ocasions és la pròpia sensibilitat humana la que impedeix furar amb serenitat, Joan Amèric i Natàlia Díaz veuen la seua timidesa com un gran impediment a l'hora de llançar-se a aquesta petita aventura; són els nervis i la por, allò perquè han renunciat a fer-ho més d'una vegada. Tanmateix ara tots ells ja s'han establert, i els diners ja no són l'obstacle, perquè els compren, com és el cas de Baltasar Porcel o Guillermina Motta.

Joan Amèric (cantant): dubta i s'ho rumia uns instants; "no sé... , així tan fredament, a penes si fa deu minuts que m'he llevat, però intentaré respondre't, no recorde haver-ne robat, he furat l'apís, objectes d'impremta, uns quants cassettes i sobretot menjar, d'això sí que he robat, i molt, quan era estudiant hi anàvem, per norma, una vegada a la setmana, però sempre duia un escamot de seguretat al darrere, sóc molt mirat, encara que sempre he volgut ser lladre, em posava pàl·lid fins i tot als exàmens. Els llibres no són de les penyores que més m'han preocupat. Robaria més aviat les novies dels meus

EL GAT INVISIBLE

amics que mai han volgut ser meues".

"Jo anime la gent que robe el meu disc d'El Corte Inglés, no que se'l graven, i m'interessa que pose açò, si se'ls graven em foten a mi, si roben a El Corte Inglés, no. Els anime a l'abordatge".

Manuel Joan i Arinyó (escriptor): riu sàtirament, "no he robat mai cap llibre de llibreria, d'altres llocs sí, de vegades n'he agafat algun perquè no l'anava a llegir-hi ningú i si ho feia jo, seria amb finalitats didàctiques, filantròpiques i pedagògiques". Sens deixar de riure irònicament.

Toni Cucarella (escriptor) s'espanta i exclama: "¡llibres!, ¡mai!, vaig furar una revista d'un quiosc quan tenia 10 o 11 anys i va ser una autèntica vacuna per a la resta de la meua vida, la consciència no em deixaria mai tranquil si fes una cosa semblant. Normalment mire els preus, entre altres coses, i a continuació els compre o no".

"Furtar-ne, ben pensat, m'agradaria poder furar-los tots", afegeix Cucarella, "si entrés a una llibreria i no duguera diners. Tots. Encara que reconec que és una putada, i que es pot anar a llibreria de vell, on són més barats. A més a més no he estat mai partidari de comprar un llibre per-

què faça bonic a casa, el llibre és per a llegir-lo, compre edicions populars, els llibres s'han de comprar o demanar-los als amics o anar a les biblioteques".

Jaume Fuster (escriptor): "Més d'un", diu en un to que riem tots dos, "en l'època feliç dels 60-70 quan robar llibres era gairebé un esport nacional. Recorde haver robat, entre els primers, un volum de Ramon Llull, el vaig robar perquè era molt gruixut, no recorde cap llibre més, és un hàbit que perjudica molt els llibreters i els editors, no en puc traure un balanç positiu. Fa molts anys que no practico l'esport nacional".

Josep Lozano (escriptor): "No recorde ara cap llibre. Vaig tenir-ne la temptació a París, una època, quan hi anava i tornava molt sovint, a la llibreria Maspero, jo no tenia diners i hi havia una edició molt bonica d'una obra de Rabelais, me'l mirava i no hi gosava. Però la temptació va ser molt gran".

Rosa Solbés (periodista, ex-directora de Canal 9 ràdio): "No, no recorde cap llibre robat, ara, tots els que he comprat m'hauria agradat haver-los robats, però no en tinc cap en particular. Potser de vegades t'arrisques massa en comprar llibres

que després et poden decebre. Però sóc partidària de visitar biblioteques i hemeroteques. No tinc el misticisme de tenir un llibre en concret, compre llibres, sobretot de literatura, per a llegir-los, i si de vegades en compre d'art, que són molt més cars, els pague també".

Guillermina Motta (cantant): respon molt enèrgicament, "recorde que en la meua època universitària anàvem en grup a robar llibres perquè els preus eren molt alts. Puc assegurar que si ara no tingués diners també els robaria perquè els llibres són vitals, almenys per a mi, penso que si no es tenen diners, se n'han de robar".

"Mai he estat aficionada a les primeres edicions i tampoc col·leccionista, si puc llegir-los em conformo, en tinc prou, riu amb força".

Manuel Vázquez Montalbán (periodista i escriptor): "No he robat mai cap llibre, amb molta solemnitat, només una goma d'esborrar al col·legi quan tenia 4 anys i vaig tenir un complex de culpa per molts anys. Una vegada vaig sentir-ne cert desig, davant un llibre lúdic que tenia la contraportada de galeta, era molt car i difícil de comprar. El que realment m'estimaria és robar el dietari de Felipe González".

Francesc Collado (poeta i novel·lista): "Sí, més d'una vegada, ho trobe molt normal. No en recorde cap en concret. De El Corte Inglés cap, de casa dels amics, molts, hi he anat a robar-los expressament. He estat temptat moltes vegades davant d'un manuscrit molt bonic de Cucala del segle XIV o XV que es troba a la Universitat del carrer de la Nau".

Núria Feliu (cantant) respon amb simpatia i vigorosament: "No n'he robat cap. Per ara me'ls he pogut comprar, tinc un pressupost reservat per als llibres. No ho faria mai. Em sentiria malament en llegir-lo. No em ve al cap un llibre que desitgi robar. Els compro i els tinc poc de temps. Me'n desprenco. Els regalo. Els llibres s'han de donar, han de córrer, no han de ser mai de ningú. És un crim, gairebé un pecat tenir els llibres tancats a casa sobre el prestatge mentre van acumulant pols. Per tant trobaria il·legítim que algú els robés d'un lloc públic. Jo els done tots bon punt els he llegit, fins i tot la creu de Sant Jordi la vaig donar a l'arxiu del meu barri".

Alex Susanna (poeta): "Sí que he robat llibres, fa molts anys, en tenia 18, a París, va ser la meua descoberta del surrealisme, vaig robar diversos autors surrealistes i recordo... Una gran emoció. És una experiència per la qual cal passar. Vaig tornar a casa amb una eufòria increïble d'haver tornat de París havent descobert el surrealisme, la ciutat i, a més a més, haver obtingut els llibres sense pagar un duro".

Anna Llauradó (periodista i escriptora) roman seriosament i amb veu ferma respon: "No. Que en tingui record, no. Ara mateix vaig darrere d'un llibre i l'estic buscant a biblioteques i pertot arreu, fins que el trobi, però no crec que si el trobés a un racó li foterà mà i me'l clavés a la bossa".

Sergi Pàmies (periodista i escriptor): "¡De llibres!", contesta amb naturalitat, "sí, n'he robat molts, quan no tenia diners, entre els 13 i els 16 anys, si m'agradava un llibre el robava i no era vici, sinó necessitat de llegir. Una bona excusa. No boi, però està bé que es faci; comprens. Si robessin els que jo faig, no ho veuria correcte, diria més bé que és un pecat".

Monserrat Palau (escriptora): "Sí que n'he robat, però fa molts anys i no gaires, riu a gust, en compro molts. Robar-ne, sempre, perquè en compro tants i cada vegada són més cars, sempre tinc temptació de fer-ho. Hi ha un llibre d'Andy Warhol, que val 15.000 pessetes, que robaria, i també els llibres de pintura i fotografies, que són molts cars".

Natalia Díez (crítica literària): "Sí. Era molt petita i no recordo bé si era a El Cor-

L'opinió dels llibreters

Continuen robant-se tants llibres com abans, es fa de la mateixa manera?

Carles Jorro (llibreter de 3 i 4): "Continuen robant-se llibres igual que abans, encara que fa uns anys llibreries com Masparó a París van haver de tancar per les quantitats que s'hi en furtaven. El que passa és que els motius són força diferents, abans se'n furtaven per llegir-los, avui es fa com a negoci, es furten quatre exemplars del mateix títol, com es fa amb una abric o amb una bitlleta, en pla de negoci. Només cal pensar en la llibreria Soriano, on han posat un detector de robaments que val moltíssims diners, si els ix rendible vol dir que se'n roben molts. Aquest hàbit de robar llibres no és cap cosa històrica de *cuando éramos pequeños*, sinó que continua succeint".

Blasi (llibreter de la Llibreria francesa de Barcelona): "El gruix més significatiu es produeix a partir de l'any 68, quan es dona el decència, amb la revolució de maig. L'espoli de les llibreries el feia *progre* que amb la "socialització de la cultura" com a lema atacava les llibreries,

te Inglés, era petita i ara no ho sóc, aquesta és la diferència, llavors tenia el que es diu molta barra, a més ara me'ls compro perquè tinc diners o els demano als amics, perquè robar em fa molta por, em poso molt nerviosa".

Manuel Molins (autor de teatre): "No n'he furat mai cap perquè sóc molt moralista. El llibre que m'ha meravellat me l'he comprat. Hi ha una col·lecció d'Edhasa amb tapes de tela, molt ben editats; aquests llibres m'han fet sempre molta gràcia".

Rafa Gomar (poeta): "De llibres, no n'he furat, cap. Sóc molt bon xiquet, m'hauria agradat molt agafar més d'alguna vegada làmines o llibres d'art, per la quantitat de diners que costen".

Baltasar Porcel (periodista i escriptor): "Alguna vegada n'he robat algun, però, no gaires. En una determinada etapa de la meua vida, quan era jove, si m'hi hagués atrevit, n'hauria robat molts més. Ara els compro. No ho trobo molt bé. Aquesta pràctica cleptomana perjudica molta gent, però també ens hem d'acostumar a entendre que estudiants o persones amb problemes econòmics robin llibres. I no crec que açò ho justifiqui, però ho fa comprensible".

Josep Lluís Sirera (crític i escriptor teatral): "No n'he furat per raons de ver-

el que més es robava era assaig polític, per la influència del marxisme, era un robatori fet per a l'autoaprenentatge i la formació personal del subjecte. Avui el que es produeix és el 'furt' tal com ho estipula la llei, el codi penal, és a dir, per molts llibres que agafin com que el valor és bastant reduït, mai és prou perquè es tracti d'una falta greu, els detenen per unes quantes hores, és una fotosa, no arriben a tenir ni condemna, són els drogaaddictes, decensitats que roben Levis, americanes de marca i que quan roben llibres, agafen novel·les d'èxit i d'actualitat que tinguin fàcil revenda o llibres molt cars, d'art per exemple. Açò és el que fan els heroïnòmans menys valents, els, que no s'atreveixen amb les farmàcies o amb els bancs, i açò ho hem confirmat quan hem anat a efectuar alguna denúncia, tenen les venes plenes de forats.

Ha canviat la tipologia del robatori, però se'n roben igual que abans, se n'han robat sempre. L'individu que roba llibres és el cleptomà o el lladre universal, des de marquesos fins a pispes, no estan adscrits a cap classe social ni a cap nacionalitat o idioma".

gonya. Sóc una persona molt nerviosa, la cara és l'espill de l'ànima i se'm notaria molt. No ho he fet per això. Hi ha una edició del *Beato de Lièbana* amb la introducció d'Umberto Eco i l'edició de Franco Maria Ricci. Si sabera que no hi ha ningú en un quilòmetre al voltant, el furtaria".

Alex Broch (crític i ex-polític): "Quan era estudiant vaig robar-ne més d'un. Era l'època del marxisme i la sociologia, anys seixanta i setanta, i llavors se'n robaven molts. Des d'aquells dies, ja no, ho feia perquè amb els escassos diners que teníem no hi havia manera de poder comprar-los. Robàvem la història del marxisme per estudiar-nos-la, perquè necessitàvem estudiar-la. No nego que no pugui tornar a fer-ho, però per ara no, i menys encara de manera premeditada".

Xavier Bru de Sala (escriptor): "Una vegada vaig robar-ne un en època d'estudiant i em van enxampar, era un llibre per als meus estudis, no recordo quin, el cas és que se me'n van acabar les ganes, de robar llibres".

Rodolf Siera (crític i escriptor teatral): "Cap. Sóc incapaç de fer-ho. Robaria qualsevol llibre pornogràfic perquè em fa molta vergonya comprar-lo, demanar-lo".

Loude Toledo